הקומץ רבה פרק שלישי מנחות כ.

עין משפט נר מצוה

ברית אמורה במלח דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר נאמר כאן ברית מלח עולם הוא ונאמר להלן [1]ברית כהונת עולם כשם שאי אפשר לקרבנות בלא כהונה כך [א]אי אפשר לקרבנות בלא מלח אמר רב יוסף רב כתנא דידן ס"ל דאמר לא מלח כשר אמר ליה אביי אי הכי לא יצק נמי לא יצק כלל אלא [ב]לא יצק כהן אלא זר הבא נמי לא מלח כהן אלא זר אמר ליה [ג] וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח ואי בעית אימא כיון דכתיבא ביה ברית כמאן דתנא ביה קרא דמיא ולא תנא ביה קרא והכתיב [2]וכל קרבן מנחתך במלח תמלח ההוא מיבעי ליה לכדחניא אילו נאמר [ג] קרבן במלח שומע אני אפילו עצים ודם שנקראו קרבן [ד]ת"ל מנחה מה מנחה מיוחדת שאחרים באין [ג] חובה לה אף כל שאחרים באין [ד] חובה לה אי מה מנחה מיוחדת שמתרת אף כל שמתיר אביא דם שמתיר ת"ל מעל מנחתך ולא מעל דמך [ה] יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח ת"ל קרבן קרבן טעון מלח ואין מנחה כולה טעונה מלח ואין לי [2]אלא קומץ (מנחה) מנין לרבות [ד]את הלבונה מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד מנין לרבות את הלבונה הבאה בפני עצמה ולבונה הבאה בבזיכין והקטרת [ו] מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים אימורי חטאת ואימורי אשם ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים ואברי עולה ועולת העוף [ז] מנין תלמוד לומר [2]על כל קרבנך תקריב מלח אמר מר אין לי אלא קומץ (מנחה) מנין לרבות את הלבונה מרבה אני את הלבונה שכן באה עמה בכלי אחד והא אמרת מה מנחה מיוחדת שאחרים באין חובה לה הכי קאמר אימא קרבן כלל ומנחה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט מנחה אין מידי אחרינא לא [ח] הדר אמר על כל קרבנך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה אף כל שאחרים באין חובה לה אחרים דבאין חובה לה מאי ניהו עצים אף כל עצים אימא [ט] (אחרים דבאין חובה לה ניהו) לבונה [י] ואיתי דם דאיכא נסכים [יא] בהדי אימורין הוא דאתו מ"ט אבילה ושתיה אדרבה כפרה ושמחה אלא לבונה באה עמה בכלי אחד [יב][נסכים אין באין בכלי אחד] אבל עצים כי היכי דמתכשרא בהו מנחה הכי מתכשרא בהו כולהו קרבנות ואימא [יג] מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה ומתרת אף כל שאחרים באין חובה לה ומתרת ומאי ניהו לבונה הבאה בבזיכין דשריא לחם [יד] אבל מידי אחרינא לא מדאיצטריך מעל מנחתך ולא מעל דמך מכלל דהנך כולהו אתו בחד צד אמר מר מעל מנחתך ולא מעל דמך ואימא מעל מנחתך ולא מעל אבריך מסתברא אברים הוה ליה לרבויי שכן [יד] (אשב"ג טמ"א סימן) אחרים באין חובה לה כמותה אישים כמותה בחוץ כמותה נותר כמותה טומאה כמותה מעילה כמותה אדרבה

אימא מה הפרט מפורש שאחרים באים חובה לה ונם מתרת. פירוש ונימא כללא קמא דוקא מי נמי אפילו למ"ד כללא דוקא ועיין בפרק שלשה מינין (מיר דף נ:) ומפ"ש מקומות לב] שנים ושלשה ג] מקומות לא משכיר ליה להס"ם אלא כמד לד:

מראיצטריך מעל מנחתך ולא מעל דמך. פי' מאכיים ליכל אלא מד לד שאחרים באים חובה לה ודם מזבח ודם מד לד שמתיר כמותה ומה ראית [ו] ללמוד מכאיים ומעט דם מימ מיפסל: **שבן** אחרים באין חובה לה בו'. כמוס נפסיים סימן מנכ"ן טמ"א ואין הס"ם מפרש אלף מחרונה ומפרש דניטו מס [ז] מוכל כמותה ברגילות למנות מוכלין ולפי שאין זה קולא ומוחרת לא מס הס"ם לפרש: מחרה

כרים למורה כמלא. אלא מפסוק מקרבנות. אין לרבי יהודה בין לר' שמעון ליכא מידי אלא משמעות דוקין: **רב.** לשמר [ח] המחזיקה אין לא המחזיקה לא כתנא דידן ס"ל דשמר לא אלא הקומץ כשר: **שור קרב לגבי מוכח.** למילתא קומץ כרשאו אל מזבח היא דשמעת (כח:) כרשאו אל מזבח שאם מולאים את הקומץ: **עצים.** נקראו קרבן שנאמר והגולות הפלגו על קרבן העצים (נחמיה י) ודם אינקרי קרבן שהוא עיקר כל הזבח: **אחרים באין לה חובה.** שקריבה עצים להקטרה: **אף כל.** שקריבו עצים טעונין מלח יצאו עצים ודם [ט]: **קומץ דמנחה** מתיר שיריים ודם מתיר לימולין למזבח ונכר להכיעס: [יו] **אי מה מנחה מיוחדת שמתרת.** הכי פריך [יז] אי אימא כי היכי דמרבינן כל דשמי ליה בהאי ד' אחרים באין חובה לה [יח] נהן תרבי נמי דם דשמי לה לאיתי ניפסל בלינה [יט] ואף כל למעוטי עצים הוא דאתא דלא תמי לה במידי ד' [כ] במיעוטא אחרינא למעוטי לד למתיר כמותה [כ] ולרבויי [כא]אחרים באין חובה לה אתא לאיכשר לפרוטי (ליפסל) אגיא דם שמתיר ולא מעל דמך ומנין לא מלו אגין מתירין ד"ל למה לי למימר מעל מנחתך נימא [כ] (אי נמי) דלאחרינא לקמן מקמבל הני הוה ליה למילף שכן אמ"ש ט"מ אינן לכך על כרחך [כ]טלהו הוה בעי לרבויי הני בחד לד או [כא] להכי אילטריך לשנויי מיעוט מעל מנחתך מד מיניה: **כולה.** גם השיריים: **ת"ל קרבן.** (ג) [כב] קומץ וכל קרבן מנחתך (ויקרא ב:) **כפני עלמה.** כגון האומר הרי עלי לבונה לחמר כפ' הרי עלי עשרון (לקמן קו:) [כג] לא יפחות מן הקומץ: **מנחת כהנים.** מנחת [כד] נדבותיהם לכליל הוא: **כהן משיח.** מכאיגן: **קדשי קדשים.** זמני שלמי נסכי לכיניו ככני עלמה דקדשי קדשים ניטו ופע"ג דשלמים הן הכל אין נאכלין אלא יום ולילה כדאמרינן בחיזו מקומן (זבחים דף נ:) זמני שלמי צבור ואשמות כו': **ופע"ג** [כה] **(ליכ) מה מנחה מיוחדת שאחרים באין כו'.** והמהם אינייש לנוטה וכוטה וכלהו הכי דלריכיך עלים ועל כל קרבנך מו נמה לי: **הכי קאמר.** הלי דפריך אין לי אלא קומץ הכי קא פריך אימא לא דרכי כדדרשת מה מנחה מיוחדת אלא בכלל ופרט דרשיי קרבנך לרבות כלל מנחתך פרט: **מנחה אין מידי אחרינא לא.** ויהיינו דפריך אין לי אלא קומץ מנין כולהו אחריי: **הדר אמר על כל קרבנך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה הכי קאמר אף כל שאחרים באין חובה לה ומתרת אף כל עצים אימא [כו] (אחרים דבאין חובה לה ניהו) לבונה [כז] ואיתי דם דאיכא נסכים [כח] בהדי אימורין הוא דאתו מ"ט אבילה ושתיה אדרבה כפרה ושמחה אלא לבונה באה עמה בכלי אחד [כב][נסכים אין באין בכלי אחד] אבל עצים כי היכי דמתכשרא בהו מנחה הכי מתכשרא בהו כולהו קרבנות ואימא [כג] מה הפרט מפורש שאחרים באין חובה לה ומתרת אף כל שאחרים באין חובה לה ומתרת ומאי ניהו לבונה הבאה בבזיכין דשריא לחם [כד] אבל מידי אחרינא לא מדאיצטריך מעל מנחתך ולא מעל דמך מכלל דהנך כולהו אתו בחד צד אמר מר מעל מנחתך ולא מעל דמך ואימא מעל מנחתך ולא מעל אבריך מסתברא אברים הוה ליה לרבויי שכן [כד] (אשב"ג טמ"א סימן) אחרים באין חובה לה כמותה אישים כמותה בחוץ כמותה נותר כמותה טומאה כמותה מעילה כמותה ובזיכין ליכא למאן דאמר דכתיבי בהדי הדדי ומנחת כהנים כליל תהא ומנחת כהן משיח כליל תהא ומנחת נסכים כליל תהא ומנחת חוטא כליל תהא ומנחת עומר כליל תהא ומנחת סוטה כליל תהא ומנחת קנאות כליל תהא ומנחת לויים כליל תהא ומנחת נזיר כליל תהא ומנחת מצורע כליל תהא ומנחת יולדת כליל תהא ומנחת חמץ כליל תהא ומנחת מצה כליל תהא ומנחת ראשית כליל תהא ומנחת תמידין כליל תהא ומנחת מוספין כליל תהא ומנחת חביתין כליל תהא ומנחת מחבת כליל תהא ומנחת מרחשת כליל תהא ומנחת שיירי מנחות כליל תהא ומנחת העומר כליל תהא ומנחת שתי הלחם כליל תהא ומנחת לחם הפנים כליל תהא ומנחת נחשון כליל תהא ומנחת קנים כליל תהא ומנחת יחיד כליל תהא ומנחת נדבה כליל תהא ומנחת נסכים כליל תהא ומנחת נסכי בהמה כליל תהא ומנחת נסכי חיה כליל תהא ומנחת נסכי עוף כליל תהא ומנחת נסכי יין כליל תהא ומנחת נסכי שמן כליל תהא ומנחת נסכי מים כליל תהא ומנחת נסכי דם כליל תהא ומנחת נסכי חלב כליל תהא ומנחת נסכי פרה כליל תהא ומנחת נסכי עגלה כליל תהא ומנחת נסכי כבש כליל תהא ומנחת נסכי איל כליל תהא ומנחת נסכי שור כליל תהא ומנחת נסכי פר כליל תהא ומנחת נסכי אילים כליל תהא ומנחת נסכי כבשים כליל תהא ומנחת נסכי עזים כליל תהא ומנחת נסכי תיישים כליל תהא ומנחת נסכי תישים כליל תהא ומנחת נסכי תישות כליל תהא ומנחת נסכי עזות כליל תהא ומנחת נסכי עזים כליל תהא ומנחת נסכי תיישים כליל תהא ומנחת נסכי תישים כליל תהא ומנחת נסכי תישות כליל תהא ומנחת נסכי עזות כליל תהא

מסורת הש"ס

א) [לעיל יח.]. ב) רש"ס ד"ה ומ"ש ומ"ל ומקיים מתניתין דהכא ומתני מתי ניסו. ג) בי' רש"ס. ד) תחזיר. ה) שמתרת קומץ כו' לכהנים וכו' פרק לו אימת סד"ה. ו) למעוטי לחתרים כתין חוכה לה נמי מחת ולימת למרוטי ולומר תוספת ד"ה"ל ל"ל מעל מנחתך לי מעל דמך ולימת נמי כדאמרינן לקמן והספר מנחתך. ז) ולרבויי לד לחתרים כתין חוכה לה נמי ולימת למרוטי מד. ל"ק. ח) ל"ל מלמה הני הוה נמי לרבויי כמד לד. ט) היינו. ל"ק. י) וכלל. ל"ק. כ) נמדין ומני מיס. רש כבל מתנרנן דף כח. ל) ל"ק. ל) נרנות לכנרים. ל"ק.

תורה אור השלם

1. וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: במדבר כה יג
2. וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלָח וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתֶךָ עַל כָּל קָרְבָּנֶךָ תַּקְרִיב מֶלַח: ויקרא ב יג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אף כל וכו' ודם ס"ת ותמ"ל מ"ש מנחה שמתרת קומץ דמנחה: (ב) ד"ה לו מה מנחה וכו' דמתיר כמותה דלאחרים כאים חובה לה אתא ליכתב למיפסל השתא במגי' הכי לגיל ס שמתיר וכו' הני בחד צד דם בחד צד נהכי למגי': (ג) ד"ה ת"ל קרבן וכל כ"ל ומיכת קומץ ממנ': (ד) ד"ה כלל אמר וכו' לכל אחרים שעצים נאין לה חובה: (ה) ד"ה מדאיצטריך וכו' מפני"ה קומץ ס"מ ותמ"ל מ"ה אתו בחד צד מין דמתו:

שיטה מקובצת

א) וכי העלה על דעתך כו': ראי"ת ד"ה לכתחלה אבל דיעבד אי לא מלח בהן אלא זר כשר ואמר מורי דמשמע ליה דלא מלח כשר כתוספתיתן דאפילו לכתחלה וכן מי לעיל גבי יציקות ובלילות. וביאה השתא דקאמר וכי העלה כו' הא ק"ל דמקמיע' ואילך מצות כהונה וסלילה עבודת דלאחר (עבודה) [עבודה קטיעה] היא שהרי לא היה מולח רק הקומץ לבד. תוס' מנחות: תוס' אחרות וכי העלה על דעתך כו' ד"ה שהרי מלילת קומץ היתה בראשו של מובח כו' ולקמה דמאי פריך ליימא דוקא לחעלות על גבי המזבח אבל הכא דמלח זר (בי עבדן העלה לגבי מזבח לא משכיל בהכי לכי לריי וכי העלה על דעתך כו' שהרי מלילתן אלא אחר קומץ ומקטירה ואילך מצות כהונה. תוי"ט: ג) נאמר כל קרבן: ד) באין לה חובה אף: ה) ביחודת שמתרת אף כל שאחרי ואביא דם נמי שמתיר ולא להוציא אברים קאתי אלא אביא אברים משמע שאחרים באים לה חובה ואביא נמי דם משמע שמתיר כך פי' רשי"י ופשוט הכי פי' כך ולא רצה לפרש אביא דם דוקא ולא אברים דא"כ נלמה ליה למיפר כו'. [הוי ליה לשנות משתברא כו'] דהאי אביא אמיקן לקמן בשפתיתן דפרוך ואימא מעל מנחתך כו' ומשני מהכהנה כו' אלא ש"מ מראיצטריך קרא למעט דם ש"מ שלא היה מקשה אביא דם שמתיר להוציא אברים אבל דם נמי שמתיר יגדון שאחרים באים לה כגון עצים ולהביא אברים ואימא נמי שאחרים באים חובה לה לבונה ואייתי דם דוקא ולא אברים כי מסברא יש לנו לחלות אברים שפי מדם שכן אש"ב נטמ"א ש"מ דה"ם ואימא לבונה ואייתי דם ולא אברים משום דחתר מעל מנחתך שלא האמר לחרני לבונה ונדון שאחרים באים חובה לה כגון עצים דם דאיכא נסכים דומיא דקומץ דאיכא לבונה שבאה חובה לה דאי לאו מסברא הוא לומר כן ראי לאו דם דוקא ולא אברים כי שפי מדם שכן אש"ב נטמ"א ש"מ דה"ם ואימא לבונה ואייתי אברים משום דחתר מעל מנחתך שלא האמר לחרני לבונה ונדון שאחרים באים חובה לה דאיכא נסכים ואביא נמי אברים שאחרים באים חובה לה דהיינו עצים דאין לומר אימא לבונה ואייתי דם דוקא ולא אברים כי מסברא יש לנו לחלות אברים שפי מדם שכן אש"ב נטמ"א ש"מ דה"ם ואימא לבונה ואייתי דם ולא